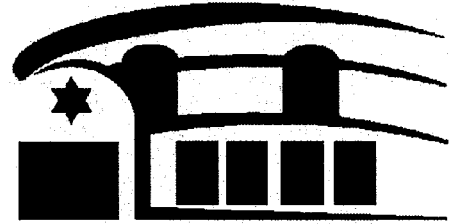

The
Dr. Yitzchak Belizon z"l
BEIS MEDRASH
OF BOCA RATON SYNAGOGUE

Men's Afternoon Kollel

Sponsored by Frohlich Financial Group, LLC

PARSHAS VAYISHLACH GEMS 5780

Rabbi Ari Mirzoeff

This week's learning is sponsored by Phil and Peggy Zimmerman in memory of

מיכאל בן שרגא פייבל הלוי

For more information, or to sponsor a shiur, please contact the Rosh Beis Medrash,
Rabbi Simcha Shabtai, at rss@brsonline.org or 347.439.7031

①

ג' אכריה ז' אלוהי' ס' י' (Lukate 1800)

פא

עין

וישלח

בת

וכל דברינו הנאמרים יש לרמוז בפסוקים שהתחלנו בהם. מלאכים הם בחינת יסורים ההולכים בשליחותו של מקום ואצל יעקב הם בחינת לפניו תחילתו יסורים כנ"ל. וזהו וישלח יעקב מלאכים (פסוק ד). לפניו היסורין שהיו אצלו בחינת לפניו שלח אל עשיו אחיו שיהיו היסורין אצל עשו כדי שגם הוא יתעורר ע"י היסורין לקבל עליו עול מלכות שמים. לזה מסיים הפסוק (פסוק ה) כה תאמרן לאדני לעשו, שהיסורין יעוררו אותו שיקבל עול מלכות שמים שנקרא כ"ה. כי כה אמר עבדך יעקב, לשון עבר, שיעקב כבר קבל עליו עול מלכות שמים אפי' בעת שלותו. ומה מאוד לפי זה יומתק סיום הפסוק עם לבן גרתי אפי' בבחינת לבן בחינת החסד גרתי לא נעשיתי שר וחשוב רק במדת הכנעה כגר וקבלתי עלי עול מלכות שמים, ואחר עד עתה אפי' כשחטאתי לפעמים בבחינת אחר לא המתנתי עד שהיסורין יעוררו אותי רק עשיתי תיכף תשובה הנקראת עתה. וזהו ואחר עד עתה וישבו המלאכים אל יעקב שנתהפך מדת הדין למדת הרחמים. יהי רצון שנזכה לזה במהרה בימינו אמן:

→
→

(189)

ויירא יעקב מא"ד וגו' (לב, ח). המגיד זללה"ה פי' ויירא יעקב מפני בחינת מא"ד על דרך שאמרו חז"ל (אבות ד, ד) מאד מאד הוי שפל רוח. ואפשר לפרש על דרך זה, הנה ידוע שעיקר בריאת העולם היה בשביל התורה (בי"א, א) שיקיים האדם את התורה ותרי"ג מצות. בסור מרע ועשה טוב היינו רמ"ח

①

שנכנס בלבו של עשו בחינת ויצר בחינת חרטה עכ"פ שיתחרט על הלימוד ההוא והמעשים שלו ונכנס הארה גם בלב כל המדריגות הפחותים כנ"ל:

כה תאמרן לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה וכו' (לב, ח) וישבו המלאכים אל יעקב וגו' (פסוק ז). ויתבארו אלו הפסוקים על פי מאמר חז"ל (בי"ר טו, ד) שהצדיקים תחלתן יסורים וסופן שלווה וברשעים להיפך. וזהו מרומז בפסוק (לו, לא) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. שמדת הדין מכונה בשם אדום, שבתחילה היה מדת הדין ואח"כ מלך מלך לבני ישראל שהוא מדת החסד. והנה ידוע לנו שאומות העולם המכונים בשם עשו בעת שהם יושבים בשלוה בוודאי אינם נותנים אל לבם להכיר מלוכת הבורא ברוך הוא וברוך שמו אשר השפיע עליהם רב טוב ולקבל עליהם עול מלכות שמים, כי גוי אוכד עצות המה ואומרים דינו רמה ולא ה' פעל כל זאת (דברים לב, כדכח) רק כשהבורא ב"ה שולח עליהם יסורים אזי הם נתעוררים על ידי זה ומכירים מלוכת הבורא ב"ה כמ"ש (עובדיה א, כא) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה. אבל לא כגוים בית ישראל המה המכונים בשם יעקב אפי' בעת שלותם בעת שהבורא ב"ה משפיע עליהם רב טוב וחסד הם מקבלים עול מלכות שמים. וקבלת עול מלכות שמים שלימה נקרא כ"ה, ע"ש כ"ה אתונון של שמע ישראל שבהם עיקר קבלת עול מלכות שמים.

(188)

←

(187)

בחינה זו מעלבונה גהר חורב שהשיגו הבריות האותן ול הצדיק זו בחינת שנבראו במדריגה כשעדיין בלבד אין הנ"ל רק שיש לו ש לו כח זי חו"ל לשמה : להגיע :

ח יעקב לחירות לחירות היה לו :ת יראה יץ היינו לעשו. ע לעשו זר חזרו ך היינו ד נגד פי זית ע"י (אבות ד, לו פי

(2) ירה חנוכה"ה - כנגד כ"ה אותיות למועדים רפה
 נג' ר' אג' אש'ן ל'ה' נ'א'ג' נ'י' ע'ק'א' י'צ'ט'

בטוב טעם עפי"ד המהר"ל, דמתוך אהבת ה' שמתעורר בנו מתוך ההכרה בניסים ונפלאות שעשה לנו הקב"ה, מקבלים עלינו עול מלכות שמים ברצון ובשמחה, ולכן נקבעו הימים לימים של קבלת עול מלכות שמים. אמנם לאחר העיון נראה שיש לכאור עוד טעם, למה נקבעו ימי החנוכה לימים של קבלת עול מלכות שמים.

דהנה בספר צרור המור פר' ואתחנן (ו, ה) עה"פ "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד", הרחיב מאד בדברים נפלאים בענין נס חנוכה, וז"ל, והמיוחד שמו של הקב"ה בזה הפסוק הוא כקורא כל התורה כולה, ולכך החשמונאים לפי שמרוב הצרות והגזירות לא היו יכולים לעסוק בתורה, היו מייחדים את ה' בפסוק 'שמע ישראל' שיש בה כ"ה אותיות ובכח זה הייחוד נצחו אויביהם, עד שלזה קראו שם המועד הזה 'חנוכה', כי זה שמו האמיתי בלי תוספת ב"ת, לרמוז הייחוד של 'שמע ישראל' שיש בו כ"ה אותיות וזהו חנו-כה, חנו לדגליכם של שם ה' שבו סוד הייחוד, כאומרו "ובשם אלהינו נדגול" (תהלים כ, ו) שהוא שם ה' שעולה כ"ו, כ"ה אותיות של שמע ישראל ועם השם שבו מייחדים הוא כ"ו, וזהו חנוכה לרמוז שבכח שם ה' וייחודו נצחו המלחמה, לא בחיל ולא בכח ולא בחנית, אלא בשם ה' של הייחוד שהוא כלול בשם המפורש של ע"ב, וזהו "מי כמוך באלים ה'" (שמות טו, יא) בראשי תיבות מכב"י שעולה ע"ב וכו', וזהו חנו-כ"ה לרמוז שהחשמונאים חנו בסוד הייחוד של כ"ה אותיות, וכן ראוי לנו לעשות בצרת הגלות לייחד שם המיוחד בענין שנצא מהצרות, ולכן נקרא שם המועד חנוכה להורות שבכח אלו כ"ה אותיות של הייחוד חנו לדגליהם וכן נצחו המלחמות, וכל זה לפי שמסרו עצמם על קידוש ה' ושמו נפשם בכפם לקנא על כבוד ה' ועל כבוד מקדשו, וזהו הייחוד האמיתי כאומרים 'ובכל נפשך' ואפילו נוטל את נפשך, ולכן 'ויקנא ה' לארצו ויחמול על עמו" (ויאל כ, יח) ומסר מרובים ביד מעטים, עכ"ל.

ומבואר מדבריו דהנצחון של החשמונאים היה מכח הייחוד השלם שהיו מייחדים את הקב"ה בכ"ה אותיות של 'שמע ישראל', ובזמן שלא היו יכולים לעסוק בתורה היו מייחדים את ה' בפסוק 'שמע ישראל', וע"י הכח הזה נצחו את המלחמה, לא בחיל ולא בכח ולא בחנית, אלא בכח ייחוד ה'

יתברך.

מכח הייחוד שהיו מייחדים החשמונאים זכו לישועה של 'שמך הגדול'
 ג] ונראה להוסיף דעפי"ד הצרור המור יש לפרש הלשון שתיקנו לומר בנוסח על הנסים 'ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך', דצ"ב למה הדגישו לשון זה של שם גדול. ועוד אומרים 'קבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל לשמך

(2)

קו"ף קדוש רי"ש רשע, מאי טעמא מהדר אפיה וכו' אמר הקב"ה אין אני יכול להסתכל ברשע, עיין שם וברש"י (ד"ה מאי טעמא), זהו הפירוש ויירא 'וירא' היינו משום וירא יעקב ליור רי"ש דמהדר אפיה מטעם שאין הקב"ה יכול להסתכל בפני רשע כנ"ל, על כן כשהלך עשו לקראתו היה ירא ומפחד שיצטרך להסתכל בפני עשו הרשע כאמור.

וזהו פירוש הכתוב לקמן (פס' כא), כי אמר אכפרה פניו במנחה ואחרי כן אראה פניו, אכפרה פניו דווקא היינו להעביר הרשעות מעל פניו שיהיה מותר להסתכל בפניו, ואחרי כן אראה פניו כי אסור להסתכל בפני רשע כנ"ל. והיינו על ידי תשובה, כדאיתא במדרש (בר"ר עה, טז) שהענין השליחות לעשו היה להחזירו בתשובה עי"ש. וזהו שלא אמר 'אראה פניו' או 'אפייס פניו' רק כי אמר 'אכפרה פניו' מלשון כפרת עון היינו תשובה כמובן. אך אחר שלא יכול להחזירו בתשובה זהו שנאמר (להלן ג, א) 'והוא עבר לפניהם וישתחו', ופירשו בזוהר הק' (וישלה קע"ג, ז) 'והוא' היינו השכינה קדושה עבר לפניהם, וישתחו להשכינה קדושה עיין שם לדרכו, ולעניינינו יש לומר 'והוא' היינו השכינה קדושה עבר לפניהם כדי שלא יסתכל בפני עשו הרשע כנ"ל, ודו"ק היטב:

אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה (ב, ט) יבואר על פי מה שאמר אא"ז ז"וק"ל,

זהו כלל שלא יתעקש אדם לדאוג ולהתעצב על מכשול אחד חלילה, כי זה העצבות היא עגלת היצר להפילו ולהכשילו יותר ח"ו, רק העיקר להזהר מכאן ולהבטח שלא יקלקל עוד חלילה, ויוסיף בחורה ותפלה ותשובה בשמחה וחיות, וממילא יתוקן מה שעבר. והוא למשל סוחר העומד בחנותו ציומא דשוקא, והחברה גנבים אורבים בחוץ, הולך גנב אחד אל החנות וחוטף חפץ אחד וצורת, והכוונה כדי שהסוחר ירדוף אחריו וצין כך יבוא החברה גנבים אל החנות ויצוו כל יגיעו, אמנם הסוחר שהוא פיקח ומצין כל זה, אומר בלבו יחזיק לו מה שחטף ואינו רודף אחריו, רק שומר את החנות מכאן ולהבטח ונושא ונותן, ועל ידי זה ירויח ויתמלא ההיזק בכפלי כפלים, והנמשל מובן, עכדה"ק.

זהו שרמזו בכאן, דידוע (וזה"ק חולדות קמ"ג, ז) עשו היינו היצר הרע, ור"ל אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו, היינו אם יבוא היצר הרע ומכשילו לאדם באחת ממצות ה' אשר לא תעשה חלילה, אל יחיאש עצמו ממה שעבר, רק יראה שיהיה המחנה הנשאר לפליטה, היינו להכשיר מעשיו מכאן ולהבטח וממילא יתוקן מה שעבר כנ"ל, והבין:

אי נמי על דרך זה. היינו כמו במלחמה פעם זה גובר פעם זה גובר, והעיקר מי שהוא גובר באחרונה הוא המנצח, כמו כן הוא במלחמת האדם עם היצר הרע פעם זה גובר ופעם זה גובר כידוע. וכמו שאמר אאמור"ר ז"וק"ל, אחר וקדם לרתיני (תהלים

פרשת וישלח

וישב עשו ביום ההוא לדרכו דמאי אשמועינן הפסוק דבאותו יום שב לדרכו ולפי הנ"ל מבואר היטב:

והנה כל מעשי אבות הם סימן לבנים, דגם בגלותו של עשו יתנהג כן עם

ישראל בשני האופנים כאשר רצה לעשות עם יעקב, דבהתחלת הגלות יהיה גזור גזירות רעות בשמדות ויסורים וילחם בהם וירצה לאבדם וה' ברחמיו לא יעזבם. ולבסוף יאמר

כי רוצה לישב בשלוה עם יעקב וכוונתו דבוה ירחיק את ישראל מעבודת ה' וידיחם מאמונתם. וכמו דעשו אמר נסעה ונלכה

ואלכה לנגדך ואיתא במדרש (נ"י ע"י) דעשו אמר לו שישתתף עמו בשני העולמות

עוה"ב ועוה"ז. וכיאר הדברים שאמר לו נסעה ונלכה ואלכה לנגדך דהיינו ששניהם

יתקרבו זה אצל זה וכל אחד יוותר קצת ממנהגו הקדום עד שיתקרבו זה אצל זה.

והכוונה של המדרש מבואר הוא שלבסוף גם הם יקבלו עיקרים טובים מאמונת

ישראל שיהיו גם הם מאמינים כבורא יחיד ובתורה מן השמים וגמול ועונש וירצו דגם

יעקב יוותר קצת מאת אשר לו ויניח קצת מעבודות הנוגע רק לעוה"ב רק יקח לו

קצת מדרכי העולם וחלק בעוה"ז להתעסק בדרכים ודברים חיצונים ולא שישקדו

רק על התורה. וז"ל תנא דבי אליהו זוטא פרק י"ד טול אתה העוה"ז והעוה"ב חצי

ואני אטול עוה"ז ועוה"ב חצי. והכוונה שלא תהיה אתה עוסק רק בתורה ומצוה רק תמעיט

עבודתך ותניח ידך מאיזו מהמצות הגורמים פירוד בין שנינו ועי"ז תנחל עוה"ז וגם חצי

עוה"ב כאומר די לך רק חצי עוה"ב ולא

הצילני נא מיד אחי מיד עשו. יש להבין אחרי כי לא היה לו רק אח אחד

למה הוצרך לומר מיד עשו ובאמרו מיד אחי כבר מבואר בקשתו. ועיין בזוהר (מ"א

קפ"ט ע"ב) על הפסוק וז"ל מכאן מאן דצלי צלותא דבעי לפרשא מיליה כדקא יאות

כו' מיד אחי ואי תימא קרבין אחרנין סתם אחין איקרון מיד עשו בגין לפרשא

מיליה כדקא יאות. אמנם אכתי יש להבין אמרו שני פעמים מיד אחי מיד עשו והי'

סגי לומר באומרו מיד אחי עשו. ויש לפרש הכוונה דיעקב בהודעו דעשו בא לקראתו

הבין דלא ימלט מאחד משני האופנים, או דעשו ילחם עמו וירצה להורגו, או דיתרצה

עמו וישוב מאפו וישב עמו בשלוה ואחיה כשני אחים. ומשני האופנים הללו נתיירא

יעקב, דגם טובתו ואהבתו של עשו רעה היתה אצל יעקב, ועל אלו שני האופנים אמר

הכתוב ויירא יעקב מאד ויצר לו דאמר ויירא על ספק שמא יהרגנו ויצר לו על הספק

שמא יתקרב לו. וזהו שביקש על הני שני אופנים הצילני נא מיד אחי מיד עשו שאיננו

רוצה בו לא לאח ולא לעשו וביקש שיצילו משני ידים הללו. ונתקבלה תפלתו, דבתחילה

היה בדעת עשו להרגו והקב"ה הצילו מידו, ואח"כ כשנתרצה לו ביקש להיות עמו ביחד

ואמר נסעה ונלכה ואלכה לנגדך ויהיו שניהם ביחד, והוא דחה אותו בדברים וניצל גם כזה

ממנו וכמו שאמר הכתוב וישב עשו ביום ההוא לדרכו שעירה, השמיענו הכתוב דבאותו

יום עצמו נפרד עשו ממנו והלך לדרכו ולא נתעכב אפילו יום אחד עמו וכבקשתו. וכבר

ראיתי במפרשים שנתקשו על דברי הכתוב

כול
בחו
חתי
קצה
ועל
גם
וזהו
והדו
שיה
רך.
מירא
להכי
בתפי
אמר
שיעו
ברוח
רק
ומי
להתי
ונמצא
ואפ
בין
במדו
וכא
אתה
כוכבי
דרך
תהא
שאל
אם
ואם
ודברי
דכוונו
בטליו
ויושב
פרטיכ

5

the year for *Klal Yisrael*. This explains why only Jewish kings mark the beginning of their reign from Nissan.

→ { The Radak explains the *issur* of *gid hanasheh* in a similar fashion. - על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה ... כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה - "Therefore, *Bnei Yisrael* are not to eat the *gid hanasheh* ... because [the angel] struck Ya'akov's hip-socket on the *gid hanasheh*" (*Bereishis* 32:33). Ya'akov's struggle with the angel teaches us the principle that although the nations of the world have been interested in annihilating the descendents of Ya'akov for centuries, *Bnei Yisrael* will always prevail, albeit in a somewhat damaged state. The forces of nature represented by the angel will never succeed, because when טבע (nature) comes into conflict with a force that is למעלה מן הטבע, the latter will prevail. Thus, the *issur* of *gid hanasheh* ingrains within us belief in the Principle of Faith that *Bnei Yisrael* are truly "above nature." Indeed, the *passuk*, עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו - "This people which I fashioned for Myself, that they might declare My praise" (*Yeshayah* 43:21), teaches that there was a **separate creation** for *Bnei Yisrael*, apart from the creation of the rules of nature that govern the rest of the world. 7

→ On Rosh Hashanah, the *krias haTorah* containing the *Akeidah* concludes with five *pessukim* that present the genealogy of the family of Avraham's brother, Nachor. The simple explanation for why we include these additional *pessukim* is that they are necessary to allow for the requisite fifth *aliyah* of this day. Rav Soloveitchik, however, suggested a deeper meaning behind the inclusion of these *pessukim*. Perhaps we want to contrast Jewish history with the history of non-Jews. These *pessukim* describe how Nachor's family established itself, with apparent ease, with marriages and births proceeding along a natural course of events. In contrast, Avraham's family development followed a different course. First, both he and Sarah were infertile, not having children until an advanced age. [Indeed, the *Gemara* in *Yevamos* (64a) tells us that all of the *Avos* were *akurim* (unable to

5

הרכי שאול יעזיה ארצו ממנו י"ז
(Yartzeit - פלו)

6

קנב ישא וישלח ברכה

וכסא, לקו זהוא, כי צעת שישראל צגלות ושעבוד
כדיכול שמו מחולל צגויס ואין יכר כסא מלכות,
ומתנחמים זהוא, כי לעתיד כאשר ימחה זרעו
של עמלק, יתעלו אותיות "הוא" להשלמת השם
והכסא.

למה עשית כן לפני זכורי, אמר לפניו לכבודך
עשיתי, א"ל מעכשו תהא ממונה עליו ועל
זרעו עד סוף כל הדורות, ה"ד כי אם מיכאל
שרכס, צעת ההיא יעמוד מיכאל שר הגדול וכו'
אתה אש והוא אש דכתיב והיה בית יעקב אש,
יצוא אש ויעמוד על אש וכו' אתה עליון למלאכי
השרת והוא עליון, יצוא עליון ויעמוד על עליון
וכו' עכ"ל ע"ש.

וזדו שאנו אומרים לשם יחוד קונ"ה ושכינתיה
על ידי ההוא טמיר ונעלם וכו', אינו מוצן
המיצות על ידי ההוא. אלא הפירוש על ידי
אותיות "הוא" שהן עכשו טמיר ונעלם, כי
אות א' של כסא טמיר כי יד על כס י-ה,
והאותיות ו"ה נעלם, ע"ד המדרש מנזאר
ברש"י (שמות ג') עה"כ זה שמי לעלם, חקר
ו' לומר העלימהו שלא יקרא ככתבו ע"ש,
והטעם מפני שאין השם שלם. ו"ש על ידי
ה"הוא" יהיה יחוד קונ"ה ושכינתיה ליחד שם
י"ה צו"ה ציחודא שלים, להיות השם שלם
והכסא שלם כנ"ל.

והנה איתא (צמ"ר פ"ג י') מי כאל-ל זה
מיכאל, שהן אותיות מיכאל, וכן מי כמוכה
צאלים ה' זה מיכאל ע"ש צילקו"ר (וחת
הצרכה). וזה שפיר שאמר ויותר יעקב לצדו
הה"ד אין כאל-ל ישורון ומי כאל-ל ישראל סגא,
שהרי הוא כמיכאל, אתה אש והוא אש וכו',
כנ"ל, והבן.

ז"ש ישדר לן שופריה, היינו (צ"צ נ"ח).
שופרא דיעקב מעין שופרא דאדה"ר, יגלה
לן טעמיה דצתריסר נהמיה, מהו הענין הי"צ
חלות, דאינון את צשמיה היינו הוא צגימט'
י"צ, שהם השלמת הכסא והשם, ו"ש כפילא
שני אותיות היינו ה' עם ו', וקלישא הוא א'
זעירא צצאותיות.

ויותר יעקב לצדו. וצמדרש (צ"ר פע"ז א')
הה"ד כי נשגב ה' לצדו ציוס ההוא, ואינו
מוצן מהו השייכות, אכן אחר כל ההצטמות של
גדולי עולם להמלוכה, יעקב נשאר לצדו צלי
כל עזר מצד מי שהוא, ועל זה נאמר הה"ד
כי נשגב ה' לצדו ציוס ההוא, היינו אף כי
נשאר לצדו, אצל הלא נשאר יחד עם העושה
נפלאות גדולות לצדו.

ויותר יעקב לצדו. צמדרש (צ"ר פע"ז א')
אין כאל-ל ישורון וכו' אין כאל-ל ומי כאל-ל,
ישורון ישראל סגא וכו' עכ"ל, להבין הענין מי
כאל-ל ישורון.

וי אבך איש עמו. ואיתא (חולין ז"א). שהעלו
אצק עד כסא הכבוד ע"ש. וי"ל
עפ"י צעה"ט (צראשית כ"ג) והרצה ארצה
את זרעך וז"ל ג"פ כתיב זרעך צפרשה זו
כנגד ג' פעמים זרע שנקרא ישראל, כי הם
זרע צרך ה' צגימט' זרע אצרהס דכתיב

אלא עפ"י מדרש אכציר הוצא כאן צילקוט
שמעוני (רמו קל"ג) ויאצק איש עמו
י"א מיכאל היה וכו' א"ל הקצ"ה למיכאל

6

כתיב יון בן עוזיאל

7

תרכז

וּדְקָרִיבֵן לְחִינְתָא הַנּוֹן וּבְנֵיהֶן וּגְחִינֵן: ז וּדְקָרִיבַת אוּף לְאָה וּבְנֵהָא וּגְחִינֵן וּבְתֵר בֶּן קָרִיב יוֹסֵף וְאִתְעַתֵּד קָמִי רְחֵל וְכִסְיָה בְּקוֹמְתָהּ וּגְחִינֵן: ח וְאָמַר מִן לֶךְ כָּל מְשָרֵי הַדִּין דְּאַרְעֵית וְאָמַר דוֹרוֹן הוּא דְשָׁדְרִית לְאַשְׁכְּחָא רְחֵמִין בְּעֵינֵי רַבּוּנִי: ט וְאָמַר עֲשׂוּ אֵית לִי נְכֻסִין סְגִיאִין אַחֵי יִתְקַים לֶךְ מֵאֵן דְּאֵית לֶךְ: י וְאָמַר יַעֲקֹב לֹא תִמָּא בֶּן בְּכָעוּ אֵין בְּדוֹן אֲשַׁבְּחִית רְחֵמִין בְּעֵינֶךָ וְתִקְבֵּל דוֹרוֹנִי מִן יָדִי אַרוּם בְּגִין בֶּן חֲמִית סָבַר אַפְּךָ וְדָמִי לִי הִי כְּמִיחֲמִי אַפִּי מְלֹאכָא דִּידְךָ וְהָא אֲתַרְעִיתָא לִי:

בעל הטורים

ח מי לך ג' במסורת. הכא מי לך כל המחנה. ואידך ומי לך פה כי הצבת לך פה קבר (ישעיה כב טו). עוד מי לך פה חתן ובניך (לעיל ט יב). וזהו שיש במדרש (ב"ר עח יא) שהיו כתות של מלאכי השרת פוגעין בעשו ובאנשיו ומכים בהם. וזהו מי לך כל המחנה, שהיו מכים בהם עד שהיו חוצבים להם קבר לקבור המוכים, וכשפגע בו

ח מי לך ג' במסורת. הכא מי לך כל המחנה. ואידך ומי לך פה כי הצבת לך פה קבר (ישעיה כב טו). עוד מי לך פה חתן ובניך (לעיל ט יב). וזהו שיש במדרש (ב"ר עח יא) שהיו כתות של מלאכי השרת פוגעין בעשו ובאנשיו ומכים בהם. וזהו מי לך כל המחנה, שהיו מכים בהם עד שהיו חוצבים להם קבר לקבור המוכים, וכשפגע בו

רש"ם

ז נגש יוסף ורחל. לפי הפסוק, דרך להזכיר את האש ממילה, אבל למעלה מתוך שאמר לזה וילדיה אמר כמו כן רחל ויוסף: ח מי שחשבת שאצטרך: ט יש לי רב. ואיני צריך:

ספורנו

ה מי אלה לך. שאל אם הם בניו או עבדיו ובני ביתו: ח מי לך כל המחנה. המחנה שאמר אלי מנחה היא שלוחה לאדוני (לעיל לב ט), מי הוא אצלך, אם הוא למנחת כבוד או למנחת חסד (ברבא"ז פרק ט): ט אחי יהי לך אשר לך. כג' במסורת זה הברכות (ב"ר עח יא). כאן הורה לו על הברכות:

רמב"ן

למי אתה ואנה תלך, והם יראו מגשת אליו, ואמר עתה מי לך כל המחנה הזה, כי חשב שהם ליעקב מדברי המלאכים הראשונים, או שאלה השלוחים הגידו כן במחנה עשו, או שאין אדם אחד בדרך ההוא להיות לו כן. וטעם מי לך כל המחנה הזה, כלומר מי לך שתשלח לו כל אלה, כלומר מי הוא הגדול אצלך שתשלח לו כל אלה, והוא ענהו למצוא חן בעיני אדוני, כי אתה הגדול והאקון בעיני:

אור החיים

אכן כוונת עשו הוא על זה הדרך אם לזד הנאמי אתה מכוין יש לי רב ואיני צריך לזה, ואם להנאח ענמך אתה מכוין כדי שיתקרב לצי אליך כמו שגילה צאומרו למנוח חן, אחי יהי לך וגו' פירוש לא יוכר אהבתי אותך שהיא לזד האחוה אללל אם תחזיר מנמתך שזולת זה יראה כי מה שאני מתנהג עמך צאחוה אינו אללל לזד המנחה, וזה הוא שיעור הכתוב אחי פירוש תהיה ניכר שאני מזויק אותך צאחי אם יהיה לך וגו':

ב"י יקר

כבר נתן לו האלהים את כל, ואיש כזה שליט על ממונו לעשות בו כרצונו והשליטו האלהים וגו', אבל פסוק שני מדבר ברשע רע, שלעולם אין כל העולם שוה לו די ספוקו כי לעולם הוא מבקש שיתן לו ה' עוד להבא עושר ונכסים, ומבקש גם הכבוד המדומי המושג ע"י ריבוי העושר, משא"כ באיש טוב לפני האלהים אשר ימלט ובורח מן הכבוד ע"כ לא הזכיר הכבוד בראשון, ואח"כ הזכירו ברודפים אחר ריבוי הממון, אף ע"פ שבאמת אינו חסר לנפשו מכל אשר יתאוה ויש בידו די מחסורו, והוא על כל פנים יתאוה שיתן לו ה' עוד, זה האיש ודאי לא ישליטנו האלהים לאכול ממנו כי ממונו שליט עליו אל כל אשר יחפון יטנו, אבל הוא אינו שליט על ממונו ועינו צרה בשלו, ויש לו שר הממונה עליו ולא יניחו לנגוע בממונו ליקח ממנו ולהוציאו לצדקה או לצרכו. ע"כ נאמר בעשו יש לי רב, וביעקב יש לי כל, והזכיר לשון חנני כי הצדיקים לעולם אינן תולין במעשיהם הטובים, וחושבים שכל הניתן להם חסד אל כל היום הוא, הנותן להם על צד החנינה,

7

8

לטובה י'. וזהו 'ומי קראו ליעקב אל',
שיהא בידו היכולת לבטל הנגזר למעלה
לטובות ישראל, 'אלהי ישראל', הרוצה
בטובתן של ישראל ואין חפץ ברעתם, רק
להשפיע להם כל הטוב טו:

באופן אחר נראה, ומי קראו אל, אלהי
ישראל. כלומר, כשהקב"ה גוזר
הצדיק מבטלה, אבל כשהצדיק אחד גוזר
אין צדיק חבירו יכול לבטלה, שכך
מחשבתו ודיבורו עושה פעולה כמו
מחשבתו ודיבורו של צדיק שני. אפס
כשהקב"ה גוזר גזירה לבדו בלי רצון
הצדיק, יכול לבטלה. וזה 'מי קראו אל -
אלהי ישראל', כלומר גזירות 'אלהי
ישראל', ולא של צדיק אחר:

ותצא דינה בת לאה (לד, א). רבותינו
ז"ל אמרו (ב"ר פ, א) שנקראת על

שם לאה שיצאנית היתה, עיין ברש"י.
ונראה פירוש, על פי מאמר רבותינו ז"ל
(ברכות ס, א) שדינה נתהפכה במעיה של
לאה לנקבה מחמת תפילת לאה, עיין שם.
וזה שאמר הכתוב 'בת לאה', רצה לומר
לאה גרם שתהיה בת ולא זכר כפי העיבור,
על ידי תפילתה, ומחמת שהיתה בת ויירא
אותה שכם' כו'. וקל להבין:

ויצא מעליו אלהים במקום אשר דבר
אתו (לה, יג). רש"י פירש איני יודע
מה מלמדנו. והנראה, דרבותינו ז"ל (ב"ר
מו, ו) דרשו מזה הפסוק 'ויצל', דאבות הן
הן המרכבה. ויודע דאבות לא היו
המרכבה רק בהיותם בארץ ישראל,
כפירוש רש"י בפרשת ויצא בפסוק (לעיל
לא, ג) 'ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ
אבותיך כו' ואהיה עמך', אבל בעודך
מחובר וכו', עיין שם טו. וזה היה הדיבור

יד. עי' פרשת יתרו ד"ה או יבואר אנכי ה': ואם תאמר שחס ושלום יש לו להקב"ה כביכול צער מזה מה
שמנצחין אותו, לא, אדרבה יש לו שמחה ותענוג גדול מזה, כמבואר בחכמינו ז"ל מה עושה קודשא בריך הוא,
קא חייך ואומר נצחוני בני. ועוד מצינו להכמינו ז"ל שאמרו לא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם, מדת בשר ודם
מנצחין אותו כו', אבל הקב"ה אינו כן, מנצחין אותו והוא שמח. ויודע שלשון 'נעימה' הוא מתוק, וזהו מה
שדרשו חכמינו ז"ל עוד אמירה נעימה כתיבה יהיבה, מה שמסרתי רצוני לעמי ישראל, שכפי רצונם יתנהגו
כל העולמות, הוא מתוק אצלי, שיש לי מזה תענוג, כמו שיש להאב תענוג מהבן כשהבן מנצח אותו. ע"כ.
ובליקוטים ד"ה שנו חכמים: וזהו שרמזו רבותינו ז"ל בפסוק 'אנכי ה' אלהיך', 'אנכי' נטריקון אינא נ'פשי
כתיבת יהיבת, רבנן אמרי אמירה נעימה כתיבה יהיבה. יבואר על דרך הפסוק 'אם יש את נפשכם ופירש
רש"י 'רצונך', ונמצא נפש' הוא רצון. וזהו כוונת חכמינו ז"ל 'אנא נפשי' רוצה לומר הרצון שלי, 'כתיבת
יהיבת' הוא תורה שבכתב, 'יהיבת' פירוש יהיבת לכם רצוני שתוכלו להפוך אותה לרצונכם. ושמא תאמר אין לי
נחת רוח בזה שאדם מהפך רצוני, לזה אמר: רבנן אמרי 'אמירה', לשון התגלות, מגלה אני לכם 'נעימה כתיבה
יהיבה', פירוש 'נעימה' גדולה יש לי מה ש'כתיבה יהיבה' לכם ואתם מנצחין אותי, על דרך שאמרו הקב"ה
מנצחין אותו והוא שמח. ע"כ. טו. עי' אור האמת צג, ב ד"ה או אפשר לפרש: ויקרא לו אל אלהי ישראל
(לג, כ), הקב"ה קראו ליעקב אל (מגילה יח, א), ולכאורה קשה הדבר לאומרה שקרא ליעקב התחתון אל. ואפשר
לומר כפשוטו שאל הוא לשון יכולת, כמו יש לאל ידי (לא, כט), כך קרא שמו אל, שיש בידו יכולת, כמו
שכתוב (ש"ב כג, ג) צדיק מושל ביראת אלהים, כמו שמצינו (תענית כה, ב) ברבי חנינא בן דוסא שברצונו הוריד
מטר לארץ וברצונו מנע, וזו מושל, שמושל בעולמות עליונים וכמו שאמרו רז"ל (מ"ק טו, ס) הקב"ה גוזר
והצדיק מבטל. וכן הוא ברמזי תורה וישלח ד"ה במדרש ויהי לי שור וחמור. טז. ז"ל רש"י: 'שוב אל
ארץ אבותיך', ושם 'אהיה עמך', אבל בעודך מחובר לטמא אי אפשר להשרות שכניתי עליך. ע"כ.

8

9

דברי

וישב

ישראל

קצו

י, א) ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם
 (ההלים קיא, י) עי"ש, וכשנפול להאדם איזה
 מחשבה טובה או לומד איזה דבר תורה
 ועושה מיד איזה מעשה טובה, אזי היא
העמדה וקיום אל המחשבה והדבור כידוע
 (האמונה והנחתון לרמב"ן פרק יט סוד"ה לא משא).
 זהו שרמזו 'ויצב יעקב מצבה במקום אשר
 דבר' היינו שעשה מיד מעשה במקום אשר
 דיבר בתורה, שהיא המעמד ומצב והקיום של
 הדבור כנ"ל, והבין: (ע"ש)

תימן אומר צפו (הי. יא.) יש לרמזו 'תימן'
 היינו דרום, 'צפו' היינו צפון, 'אומר'
 לשון אמירה כמשמעו. והענין הוא כך, דהנה
 אמרו רז"ל (צבא צבא כה, ב) הרואה
 שיחכים ידרים שיעשיר יצפין רבי יהושע בן
 לוי אמר לעולם ידרים שמתוך שמתחכם
 מתעשר עי"ש. זהו שרמזו 'תימן' היינו דרום
 והיינו חכמה כזכר לעיל שיחכים ידרים, 'צפו'
 היינו צפון והיינו עושר כזכר לעיל שיעשיר
 יצפין, והפירוש 'תימן אומר צפו' ר"ל חכמה

אומר ומציא עושר, היינו כרבי יהושע בן לוי
 שאמר לעולם ידרים שמתוך שמתחכם
 מתעשר, ודי למזין:

או יאמר על פי מה דאיתא במגלה
 עמוקות פרשת ראה (ד"ה האופן השני), עשר
 בשביל שמתעשר (שבת קיט, א), 'עשר' הוא
 בשי"ן שמאלית, ו'עושר' הוא בשי"ן ימנית,
 ועשר בשי"ן שמאלית בשביל שמתעשר בשי"ן
 ימנית. ופירש בזה הפסוק (לעיל יג, ט) אם
 השמאל ואימינה וכו', פי, 'אם השמאל' היינו
 מעשר בשי"ן שמאלית, אזי 'ואימינה' היינו
 עושר בשי"ן ימנית עי"ש.

ועל דרך זה יש לומר כאן זהו שרמזו
 תימן אומר צפו, פירוש 'תימן' וצפו' היינו
 דרום וצפון כנ"ל, ודרום וצפון היינו ימין
 ושמאל כמובן (עי' תהלים פט, יג), וימין ושמאל
 היינו שי"ן ימנית ושי"ן שמאלית כנ"ל, והיינו
 מעשר ועושר כנ"ל, ועושר תלוי במעשר
 כנ"ל, זהו הפירוש 'תימן' היינו עושר בשי"ן
 ימנית, 'אומר צפו' הוא תלוי במעשר בשי"ן
 שמאלית כאמור, ודו"ק והבין:

9

פרשת וישב

אלא יש לומר הפירוש 'כלל יישוב' ר"ל
 יישוב העולם, היינו קבלת התורה, שאלמלא
 קיבלו ישראל את התורה לא היה יישוב עולם,
 כאומרו ז"ל (שבת פח, א) שהתנה הקב"ה
 עם מעשי בראשית אם ישראל מקבלין התורה
 אחס מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם
 לתוהו וצובה, עי"ש, וכל גלגולי הסבות והענין

וישב יעקב בארץ מגורי אביו וכו' א"ה
 תולדות יעקב (הי. א.) ופירש רש"י
 ואלה של תולדות יעקב אלה ישוביהם
 וגלגוליהם עד שבאו לכלל יישוב, סבה ראשונה
 יוסף וכו' על ידי זה נתגלגלו וירדו למצרים.
 ולכאורה מהו הענין 'כלל יישוב', הוי ליה
 למימר 'עד שבאו לארץ' כמובן.